

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไปของชุมชน

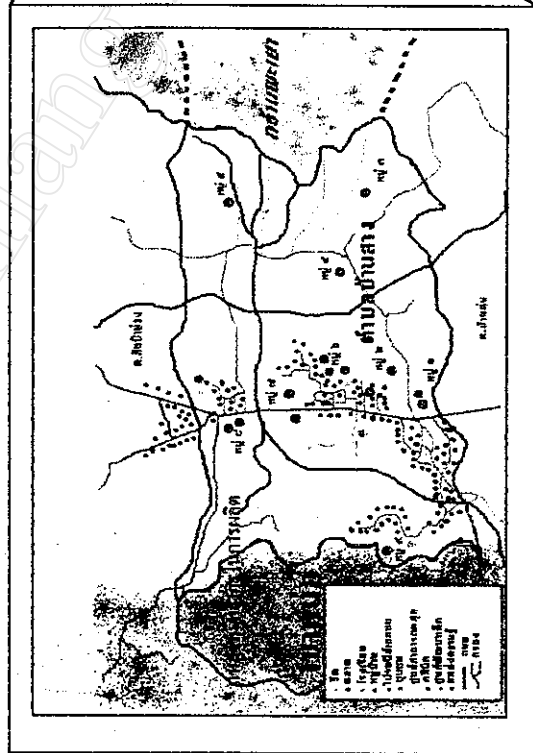
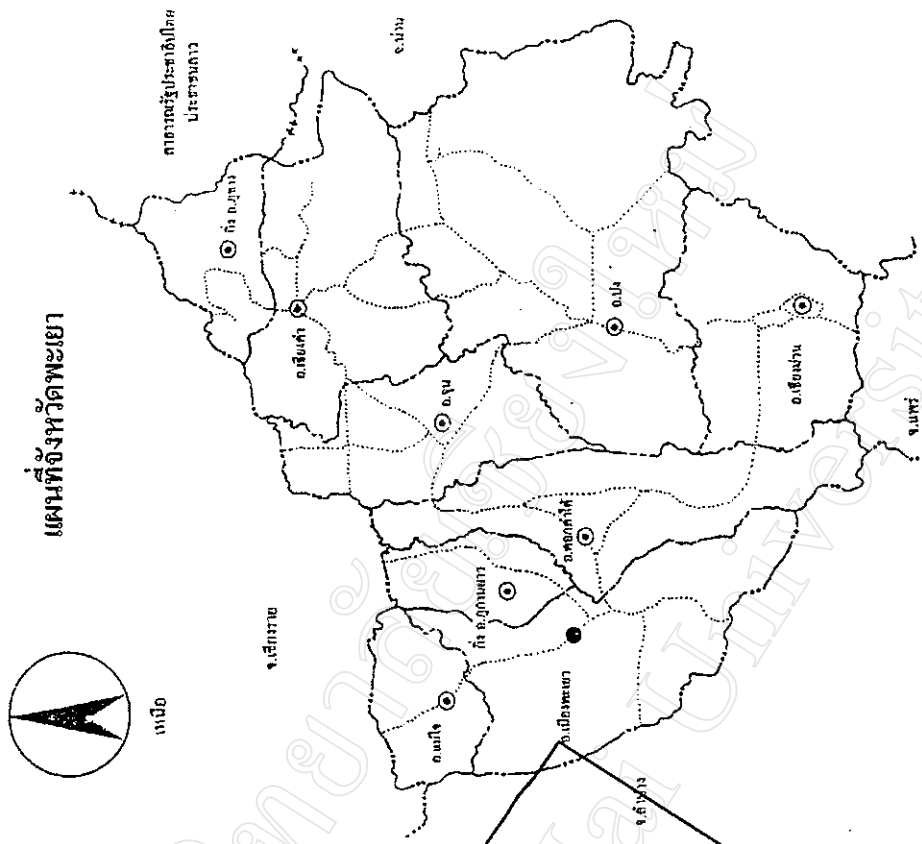
การศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรมในชุมชนบ้านจิวเหนือ ตำบลบ้านสา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มุ่งที่จะศึกษาระดับ โครงสร้างทางสังคม และวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมรวมไปถึงอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางด้านวัฒนธรรมและเอกลักษณ์พิเศษของชุมชน บ้านจิวเหนือที่สามารถนำเอาวัฒนธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสามารถสร้างรายได้ให้กับคน ในชุมชน ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อการวางแผนและมาตรการในการพัฒนา ของหน่วยราชการหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนาอย่างจริงจัง

การแกะสลักหินทรายเป็นอาชีพซึ่งทำสืบทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ตั้งแต่สมัยลูก ละ 3 บาท หินสมัยก่อนจะเอาหินจากในพื้นที่แต่ ต่อมาได้ต้องไปเอามาที่อื่นด้วย เพราะในท้องถิ่น ไม่พอต่อความต้องการของตลาด

สภาพทั่วไปสภาพเศรษฐกิจและสังคม

บ้านจิวเหนือ หมู่ที่ 6 ตั้งติคริมถนนสายแม่ต้า – แม่ใจ ตำบลสา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด ระยะทางห่างจากตัวจังหวัดพะเยา 11 กิโลเมตร กิโลเมตร การเดินทางสามารถทำได้โดยทางรถยนต์ ถนนสายหลักของหมู่บ้านที่แยกตัวจากถนน ทางหลวงเป็นพื้นแอสฟัลท์ติกคอนกรีต ถนนที่แยกไปตามหมู่บ้านเป็นถนนลาดยางและบางสายเป็น ถนนหินคลุกพื้นผิวยังขรุขระ

แผนที่โดยสังเขปของจังหวัดพะเยาและแหล่งผลิตกรากหิน
 แกะสลักพระพุทธรูป ใบเสมา

แผนที่หมู่บ้านจิวเหนือ ตำบลบ้านสา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
 แหล่งผลิตกรากหิน แกะสลักพระพุทธรูป ใบเสมา

- สัญลักษณ์
- เส้นประดำ
 - เส้นประขาว
 - เส้นทึบ
 -
 -

อาณาเขตติดต่อกับ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 8 บ้านสันบัวบก
ทิศใต้	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 6 บ้านจิวใต้
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 4 บ้านสันเวียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ภูเขา

ลักษณะทางภูมิอากาศ และภูมิประเทศของจังหวัดพะเยา

สภาพภูมิอากาศของพะเยา หากจำแนกตามระบบ Koppen แล้วถือว่ามีภูมิอากาศแบบ Tropical Wet Dry กล่าวคือ ในฤดูหนาวจะหนาวจัดและในฤดูร้อนจะร้อนจัดทำให้ฤดูกาลในจังหวัดพะเยาแบ่งออกเป็น 3 ฤดู ได้อย่างเด่นชัด ทั้งนี้สามารถสรุปสภาพภูมิอากาศของจังหวัดพะเยาได้ ดังนี้

1. ฤดูร้อนอยู่ระหว่างเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายนอากาศร้อนจัดในเดือนเมษายน อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยในเดือนเมษายน ระหว่างปี 2539 - 2544 เท่ากับ 38.53 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยตลอดปี ระหว่าง ปี 2539 – 2544 เท่ากับ 35.02 องศาเซลเซียส

2. ฤดูฝนอยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม ฝนตกหนาแน่นในเดือนพฤษภาคม สิงหาคมและกันยายน จากสถิติน้ำฝนของจังหวัดพะเยาระหว่างปี 2539 - 2544 มีฝนตกเฉลี่ยตลอดปีเท่ากับ 1,209.37 มิลลิเมตร มีวันฝนตกเฉลี่ย 118.33 วันต่อปี

3. ฤดูหนาวอยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ อากาศหนาวจัดในเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยในเดือนธันวาคม 2539- 2544 เท่ากับ 9.32 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดตลอดปี ระหว่างปี 2539 – 2544 เท่ากับ 17.0 องศาเซลเซียส

สำหรับสภาพอากาศของจังหวัดพะเยาในปี พ.ศ 2544 นั้นจังหวัดพะเยามีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 34.90 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนที่วัดได้เท่ากับ 1,550.9 มิลลิเมตร มีวันฝนตก 124 วัน มีค่าความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุด 92.87 เปอร์เซ็นต์ และเฉลี่ยต่ำสุด 53.12 เปอร์เซ็นต์ เฉลี่ยทั้งปี 73.00 เปอร์เซ็นต์

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดพะเยา ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะสำหรับทำนาและทำสวน บริเวณรอบหมู่บ้านคิถุเขา มีที่สำหรับทำนาและเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ และการทำเกษตรกรรมอื่นๆ รวมทั้งการทำกรประมงน้ำจืดในบริเวณกว๊านพะเยา

ในพื้นที่ของจังหวัดพะเยานี้ มีบริเวณที่ราบสูงเป็นพื้นที่ที่สำคัญ ได้แก่ บริเวณที่ราบสูงตอนกลางของจังหวัด ในเขตอำเภอดอกคำใต้ อำเภอจุน อำเภอปง ที่ประกอบไปด้วยเทือกเขาหลายเทือกเขาอันเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารหลายสาย เทือกเขาที่สำคัญ ได้แก่

คอยล์กา ซึ่งมีระดับความสูง 1,098 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง และคอยล์ปืนน้ำในเขตอำเภอปง ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำยม

ประชากร

บ้านจิวเหนือ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 431 คน ชาย 217 คน หญิง 214 คน จำนวนครัวเรือน 110 หลังคาเรือน ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว มีการแบ่งที่การใช้ที่ดินเป็นสัดส่วนเนื้อที่ มีเนื้อที่ประมาณ 23.80 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็นที่อยู่อาศัยและการเกษตรประมาณ 5,929 ไร่

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

อาชีพหลัก

1. อาชีพเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่มีอาชีพทำนาข้าวเหนียวมากกว่าทำนาข้าวเจ้า วัตถุประสงค์ในการทำนาเพื่อให้มีข้าวไว้สำหรับบริโภคและเพื่อการขาย การทำนาขึ้นอยู่กับเจ้าของผู้ครอบครองที่ดินที่จะตัดสินใจทำปีละกี่ครั้ง โดยเฉลี่ยจะทำปีละ 1 ครั้ง ถึงแม้ว่าลักษณะทางกายภาพมีที่ดินไม่ค่อยสมบูรณ์ แต่ก็สามารถทำเกษตรได้เพราะมีแหล่งน้ำที่เอื้ออำนวยตลอดทั้งปี นอกเหนือจากการทำนาเพื่อบริโภคและค้าขายแล้ว ชาวบ้านยังมีอาชีพอื่นๆ ที่ทำหลังจากทำนาคือ ทำไร่ ทำสวน ส่วนใหญ่ปลูกมะม่วง ถั่วฝักยาว ถั่วลิสง กล้วย มะขาม พืชต่างๆ นอกจากนี้ยังมีอาชีพอื่นๆ และอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่นการแกะสลักครกหิน เครื่องปั้นดินเผา ซึ่ง ในชุมชนนี้มีการรับจ้างทำเป็นประจำ
2. อาชีพรับราชการ บ้านจิวเหนือ หมู่ 6 เป็นหมู่บ้านที่ตั้งของหน่วยงานราชการและสถานบริการสาธารณะ ส่วนน้อยจะมีคนในพื้นที่รับราชการเพราะส่วนใหญ่จะย้ายต่างจังหวัดมากกว่าต่างจังหวัดมากกว่า
3. อาชีพรับจ้าง นอกจากทำการเกษตรแล้วชาวบ้านจิวเหนือ ยังประกอบอาชีพรับจ้างโดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยทำงานที่โรงงาน ปั่นหม้อ แกะสลักครกหิน เพราะหมู่บ้านนี้ทำเลเหมาะแก่การปั้นหม้อและแกะสลักครกหิน เพราะการคมนาคมสะดวกและทรัพยากรเอื้อต่อการผลิต
4. อาชีพค้าขาย ส่วนใหญ่ประชากรที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมถนน สายหลักทั้งสองฝั่งจะเปิดร้านค้า ครกหิน พระพุทธรูป และหม้อต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่สามารถนำมาทรัพยากรจากธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน สามารถสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน เพื่อจำหน่ายแก่ผู้เดินทาง อีกทั้งบ้านจิวเหนือยังเป็นจุดที่เป็นเส้นทาง

ผ่านวัดอนันตโย ซึ่งเป็นวัดที่มีชื่อเสียงและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชาวพะเยารองลงมา จากกว๊านพะเยา

อาชีพรอง

ส่วนใหญ่นิยมกันผลิตครกหิน เนื่องจากเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ตลอดทั้งปีและเป็นอาชีพที่เก่าแก่มากมายและทรัพยากรยังเอื้อต่อการผลิตและสามารถสร้างรายได้ให้แก่ กลุ่มผู้ผลิต ส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์จะนำมาวางขายในหมู่บ้านอีกอีกส่วนหนึ่งจะนำมาขายส่งให้ผู้ค้ารายใหญ่ การแกะสลักครกหินถือว่าเป็นอาชีพรองของคนในชุมชน สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนไม่น้อย และทำให้คนในชุมชนไม่ต้องไปทำงานต่างจังหวัดและสามารถจัดตั้งเป็นกลุ่มการผลิตที่เข้มแข็ง และสืบทอดความรู้ในการผลิตต่อไป

ลักษณะทางสังคม

คนในชุมชนบ้านจิวเหนือ จะเป็นกลุ่มเครือข่าย หรือเครือข่ายจะเป็นสังคมขยายและเป็นครอบครัวใหญ่ อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน จะมีการรวมเป็นกลุ่ม กลุ่มทำนาอาชีพเช่น กลุ่มทำครกหิน กลุ่มปั้นหม้อน้ำดิน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มผักตบชวา กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้ นับเป็นชุมชนที่มีอาชีพหลากหลาย และมีการรวมกลุ่มกันที่เข้มแข็ง เมื่อจังหวัดมีงานหรือจัดงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทางจังหวัดจะขอให้กลุ่มต่าง ๆ นำสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มทำร่วมกันมาจัดวางแสดงหรือขายให้นักท่องเที่ยว และเมื่อนักท่องเที่ยวรู้แหล่งที่มาของ ผลิตภัณฑ์ก็สามารถติดต่อซื้อขายกันได้โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางทำให้สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาวบ้านกับกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดเกิดความไว้วางใจและเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ ซึ่งชุมชนมีการรวมกลุ่มกันภายในหมู่บ้านเป็นกลุ่มที่มีความสามัคคี โดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเครือข่าย หรือเครือข่ายจะเป็นสังคมขยายและเป็นครอบครัวใหญ่ อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน จะมีการรวมเป็นกลุ่ม กลุ่มทำนาอาชีพเช่น กลุ่มทำครกหิน กลุ่มปั้นหม้อน้ำดิน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มผักตบชวา กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้ เป็นต้น

- การศึกษา การศึกษาภายในชุมชนโดยส่วนใหญ่พบว่า กลุ่มวัยทำงาน และเด็ก ได้รับการศึกษาในภาคีรัฐบาล ในระดับภาคบังคับ เป็นส่วนใหญ่ สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะจบประถมหรือไม่ได้รับการศึกษา โดยมีโรงเรียนประถม 3 แห่ง ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 4 แห่ง
- ศาสนา ส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ มีวัดและสำนักสงฆ์ ประมาณ 6 แห่ง

- สาธารณสุข มีสถานอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง

การบริการขั้นพื้นฐาน

การคมนาคมและการขนส่งในจังหวัดพะเยา การคมนาคมขนส่ง มีทางหลวงแผ่นดินสายสำคัญ ได้แก่

1. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนน พหลโยธิน) เป็นถนนทางหลวงแผ่นดินสายประธานของภาค โดยเริ่มต้นจากกรุงเทพมหานครไปสิ้นสุดที่จังหวัดเชียงราย
2. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1021 เป็นทางหลวงจังหวัดที่แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 บริเวณบ้านแม่ต้า อำเภอเมืองพะเยา ผ่านอำเภอดอกคำใต้
3. ถนนสายพะเยา-ดอกคำใต้-จุน - ระยะทาง 58 กิโลเมตร
4. ถนนสายพะเยา-วังเหนือ-เชียงใหม่ ระยะทาง 155 กิโลเมตร
5. เส้นทางคมนาคมติดต่อกับกรุงเทพมหานคร
 - ถนนสายพะเยา-แพร่-อุดรดิตถ์-พิษณุโลก-นครสวรรค์-กรุงเทพฯ
 - ถนนสายพะเยา-ลำปาง-ตาก กำแพงเพชร - นครสวรรค์ - กรุงเทพฯ ระยะทาง 751 กิโลเมตร
6. เส้นทางคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอเมืองพะเยา กับอำเภอต่างๆ

- พะเยา-อำเภอแม่ใจ	24 กิโลเมตร
- พะเยา-อำเภอดอกคำใต้	15 กิโลเมตร
- พะเยา-อำเภอจุน	48 กิโลเมตร
- พะเยา-อำเภอเชียงคำ	76 กิโลเมตร

ทางอากาศ จังหวัดพะเยา อยู่ใกล้ชายบริการของท่าอากาศยานเชียงราย ซึ่งอยู่ห่างจากจังหวัดเชียงราย 93 กิโลเมตร ต้องใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมงเศษ ปัจจุบันการก่อสร้างถนน 4 ช่องทางจราจร เสร็จเรียบร้อยแล้ว ทำให้การเดินทางระหว่างจังหวัดพะเยา ถึงสนามบินเชียงราย สะดวกมากยิ่งขึ้น

การคมนาคมในหมู่บ้านจิวเหนือ มีถนนลาดยางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน เป็นระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร และถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีถนนลูกรังภายในหมู่บ้านอีกระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร

การโทรคมนาคม ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง ตู้โทรศัพท์สาธารณะ 5 แห่ง ภายในหมู่บ้านจิวเหนือ

การไฟฟ้า ประชาชนส่วนใหญ่ได้ใช้ไฟฟ้าครบทุกหมู่บ้านแต่ยังไม่ครบทุกครัวเรือน เนื่องจากบางส่วนยากจนไม่สามารถที่จะติดตั้งไฟฟ้าได้

แหล่งน้ำธรรมชาติ ในตำบลบ้านสามมีลำห้วย 3 สาย คือ ห้วยแม่ต๋อน ร่องสาาง ร่องบวบ ส่วนบึง หนอง มีหนึ่งแห่ง คือกว๊านพะเยา ส่วนแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีเหมืองฝายจำนวน 3 แห่ง

ทรัพยากรธรรมชาติ

องค์การบริหารส่วนตำบลมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ กว๊านพะเยา ซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากินของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนั้นยังมีป่าไม้ ซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากินของป่าของประชาชนเพื่อใช้ในการดำรงชีพ และยังมีทรัพยากรดินและหินที่สำคัญที่สามารถนำมาทำเป็นเครื่องปั้นดินเผาที่สวยงามและคงทน ในชุมชนบ้านจิวเหนือ ซึ่งชุมชนแห่งนี้เป็นที่เก่าแก่มีฝีมือในการแกะสลัก พระพุทธรูป ทำครกหิน และได้นำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ เพราะจะสังเกตได้ว่า จะอยู่ใกล้กับภูเขามากที่สุดและจะมีหินที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นที่มาของการแกะสลัก หินทราย ทรัพยากรหินที่สามารถนำมาผลิตเป็นครกหินได้อีกด้วยและเป็นแหล่งหินที่นำมาทำครกแล้วสวยงามและคงทน ซึ่งชุมชนบ้านจิวเหนือนิยมทำกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เริ่มจากการนำเอาหินมาแกะสลักพระพุทธรูปก่อน แล้วนำมาประยุกต์เป็นครกหิน ขายได้ง่ายและสะดวกเป็นที่นิยมของคนทั่วไป และทรัพยากรที่สำคัญคือ น้ำตกจ้ำป่าทอง ซึ่งเป็นน้ำตกที่อยู่ใกล้ชุมชนมากที่สุด และ นักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวโดยเฉพาะในช่วงร้อน

ภาพที่ 2 สภาพทรัพยากรทั่วไปของชุมชน

ภาพที่ 3 ภาพหินที่ไหลในชุมชน

ภาพที่ 4 หินที่นำมาผลิตในสมัยก่อน

สภาพทั่วไปเกี่ยวกับอุตสาหกรรมครกหิน และการแกะสลักพระพุทธรูป เครื่องปั้นดินเผา

เนื่องจากจังหวัดพะเยามีเอกลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรม แหล่งประวัติศาสตร์ ศาสนาสถาน รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ จึงทำให้มีศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว จึงได้เกิดอาชีพขึ้นในแต่ละชุมชน ซึ่งแต่ละชุมชนจะมีจุดเด่นของแต่ละพื้นที่ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและภูมิอากาศที่เอื้อต่อการผลิต จึงทำให้เกิดอุตสาหกรรมในครัวเรือนขึ้นมาเพื่อหารายได้ในการดำรงชีพจึงเกิดอาชีพต่างๆ ดังเช่นชุมชนบ้านงิ้วเหนือที่ผลิต ครกหิน แกะสลักพระพุทธรูป และปั้นหม้อ ซึ่งเป็นที่ขึ้นชื่อของทางจังหวัด จากที่ขายในหมู่บ้านก็ขยายใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขายให้บุคคลทั่วไป จึงทำให้เกิดการขยายกิจกรรม มีพ่อค้ามาลงทุนซื้อไปขายที่อื่น และร้านค้าย่อยๆ ก็จะมาตั้งดินค้าเพื่อนำไปขายยังพื้นที่อื่น จึงได้เกิดโครงการลงทุนด้านอุตสาหกรรมซึ่งการ ลงทุนส่วนนี้เป็นของภาคเอกชนทั้งหมด อุตสาหกรรมเหล่านี้จะมีศักยภาพทั้งด้านวัตถุดิบและตลาด รองรับจะต้องใช้เงินลงทุนตั้งแต่ 330 – 2,820 ล้านบาท และสามารถสร้างรายได้ระหว่าง 890 – 6,400 ล้านบาท (แผนลงทุนจังหวัดพะเยา, 2537)สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 5 แกะสลักพระพุทธรูป

โครงการลงทุนด้านอุตสาหกรรม

ลำดับ	ประเภทอุตสาหกรรม	เงินทุนโดยประมาณ		แรงงาน (คน)
		ต่ำสุด(ล้านบาท)	สูงสุด (ล้านบาท)	
1	อุตสาหกรรมจากจิง	10	50	50-200
2	อุตสาหกรรมน้ำมันพืช	10	150	50 – 300
3	อุตสาหกรรมไซโล	10	100	50-150
4	อุตสาหกรรมสกัดยานิโคติน	10	150	50-250
5	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	10	300	50-500
6	อุตสาหกรรมอาหารสัตว์	10	250	50-300
7	อุตสาหกรรมดอกไม้ประดิษฐ์	5	100	50-500
8	อุตสาหกรรมเจียรไนพลอย	5	100	30-150
9	อุตสาหกรรมพลาสติก	5	50	20-150
10	อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า	5	50	20-250
11	อุตสาหกรรมหนังสัตว์	5	120	30-200
12***	อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา ครกหิน	5	100	100-500
13	อุตสาหกรรมแช่แข็ง	50	300	50-300
14	อุตสาหกรรมเหมืองแร่	10	150	100-300
15	อุตสาหกรรมเมล็ดข้าวโพด	150	300	50-300
16	อุตสาหกรรมจากเมล็ดทานตะวัน	5	150	30-120
17	อุตสาหกรรมฟาร์มเนื้อโค	10	200	30-200
18	อุตสาหกรรมสมุนไพร	5	50	30-120
19	อุตสาหกรรมเมล็ดพันธ์	10	150	50-150
	รวม 19 โครงการ	330	2,820	890-6,400

แหล่งที่มา : (สำนักงานจังหวัดพะเยา., 2537)

ภาพที่ 6 วิธีการแกะสลักครกหิน

สภาพทางธรณีวิทยา

สภาพทางธรณีวิทยาของจังหวัดพะเยา ประกอบด้วยหินในยุครีโควเทอริอัน (Permian) ในมหาสมุทรอินเดีย (Indo-Gondwana) ซึ่งในปัจจุบันยังคงมีการทับถมของตะกอนจากแม่น้ำอยู่ หินที่พบในจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่เป็นหินชั้น หรือหินตะกอน ได้แก่ หินกรวด หินทราย หินทรายแป้ง หินดินดาน หินปูน และหินเชิร์ต นอกจากนี้ยังพบหินแปร จำพวกหินชนวน และหินแกรนิต ที่เป็นหินอัคนีอีกด้วย

ส่วนโครงสร้างทางธรณีวิทยาของจังหวัดพะเยา พบทั้งโครงสร้างรอยคดโค้ง และโครงสร้างรอยเลื่อน โดยโครงสร้างแบบรอยคดโค้ง พบใน 2 ลักษณะคือ

1. โครงสร้างชั้นหินโค้งรูปประทุน พบในทางทิศตะวันออกของจังหวัดพะเยา บริเวณทิวเขาผีปันน้ำในเขตอำเภอปง
2. โครงสร้างชั้นหินโค้งรูปประทุนหงายพบในทางทิศตะวันออกของจังหวัดพะเยา บริเวณทิวเขาผีปันน้ำเช่นกัน โดยพบทั้งในเขตอำเภอปง และอำเภอเชียงคำ สำหรับโครงสร้างรอยเลื่อน พบในคอนกลางของจังหวัดพะเยาบริเวณอำเภอปงเพียงแห่งเดียว

สภาพทางธรณีสัณฐาน

สภาพทางธรณีสัณฐานของจังหวัดพะเยา สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

1. ธรณีสัณฐานที่เกิดจากกระบวนการพัดพาและทับถมของตะกอน ในจังหวัดพะเยาพบธรณีสัณฐานประเภทนี้อยู่ 3 ลักษณะ คือ ที่ราบน้ำท่วมถึงที่เกิดจากตะกอนน้ำพา ปัจจุบันตะพักลุ่มน้ำชั้นต่ำที่เกิดจากกึ่งตะกอนน้ำพาปัจจุบันกับตะกอนพาเก่า ตะพักลุ่มแม่น้ำชั้นสูงและเป็นตะกอนรูปพัดที่เกิดจากตะกอนน้ำพาเก่าและหินดาดเชิงเขา
2. ธรณีสัณฐาน ที่เป็นภูเขา ซึ่งมีการผุสลายของหินโดยตะกอนยังทับถมอยู่ ณ ดินเดิม ธรณีสัณฐานในจังหวัดพะเยา พบอยู่ 2 ลักษณะ ได้แก่ บริเวณโครงสร้างที่มีการถักมัดที่ผิวและโครงสร้างของราบสูงชอยแบ่ง ซึ่งประกอบด้วยหินชนิดต่างกัน
3. เขาและทิวเขา จังหวัดพะเยามีพื้นที่เป็นเขาและทิวเขาในทุกอำเภอ ครอบคลุมพื้นที่ราบประมาณ 4,685 ตารางกิโลเมตร เขาและทิวเขาที่สำคัญได้แก่ ทิวเขาผีปันน้ำ ทิวเขาคอยลังกา คอยสันปันน้ำ คอยแม่สุก คอยหลวง เป็นต้น

สถานการณ์การเกิดดินถล่ม

เนื่องจากในช่วง 1 – 2 ปีที่ผ่านมา ในหลายๆ พื้นที่ของประเทศไทยได้เกิดปรากฏการณ์ที่เกิดจากดินถล่มบ่อยครั้ง ทำให้เกิดความเสียหายและสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมากจังหวัดพะเยาโดยสถานีพัฒนาที่ดินพะเยา กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการสำรวจรายชื่อหมู่บ้านของจังหวัดพะเยาพื้นที่เสี่ยงในระดับปานกลาง ดังนี้

ตารางรายชื่อหมู่บ้านที่เสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มในระดับปานกลางของจังหวัดพะเยา

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน
แม่ใจ	แม่ใจ,เจริญราษฎร์	ป่าดิ่งเหนือ,ทุ่งรวงทอง, ป่าเมียง
กิ่งอำเภอภูซาง	ภูซาง	ห้วยลาน, ผาลาด, ทุ่งแจ่ม
เชียงคำ	น้ำแวน	ป่าแดงสามัคคี
	แม่น้ำลาว	วังถ้ำ, กอก
ปง	ขุนควร	ขุนกำลิ่ง
	นูนควร	ตันติขุน
	ควร	ป่าคาใหม่, ดงเจริญ
	ผาซ้างน้อย	ปางพริก

เมืองพะเยา	จำป่าหวาย	จำป่าหวายเหนือ
	แม่กา	หม้อแกงทอง, บ้านบัว
	แม่ใส	สันช้างหิน
	แม่ปืม	โพธิ์ทอง
ดอกคำใต้	คงสุวรรณ	สันติธรรม

สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยา

ในปัจจุบันสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยา เป็นที่รู้จักการแพร่หลาย และสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในจังหวัดพะเยาได้แก่

กว๊านพะเยา เป็นทะเลน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือของประเทศไทย เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติในจังหวัดพะเยา ที่ทิวเขาเป็นฉากหลังอย่างงดงามตระการตา ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่สวยงามประทับใจแก่ผู้พบเห็นเป็นอย่างมาก

วัดศรีโคมคำ (วัดพระเจ้าตนหลวง) ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา เป็นพระพุทธรูปสมัยเชียงแสนที่ใหญ่ที่สุดในล้านนา ขนาดหน้าตักกว้าง 14 เมตร สูง 16 เมตร ชาวพะเยาถือว่าเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองจะมีงานเรียกว่า “งานประเพณีมนัสการพระเจ้าตนหลวงเดือนแปดเป็ง”

หอวัฒนธรรมนิทัศน์ อยู่ใกล้ ๆ กับวัดศรีโคมคำ จัดเป็นพิพิธภัณฑ์แสดงโบราณวัตถุ ข้อมูลสำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดพะเยา เรื่องราวความเป็นมาต่าง ๆ ทั้งด้านวรรณกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวพะเยา

วัดอนาลโย ตั้งอยู่บนคอก บุษราคัม บ้านสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ตามเส้นทางสาย พะเยา – เชียงราย โดยแยกซ้ายไปตามทางหลวง จัดสร้างโดยพระปัญญาพิศาลเถร บริเวณวัดมีพื้นที่กว้างขวางประกอบด้วยสิ่งก่อสร้างต่างๆ มากมาย เช่นพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัยองค์ใหญ่ พระพุทธรูปต่างๆ หอพระแก้วมรกตจำลอง

นอกจากสถานที่ท่องเที่ยวที่กล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกมากมายในจังหวัดพะเยาที่น่าสนใจและน่าท่องเที่ยวทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมและสิ่งที่น่าสนใจนักท่องเที่ยวเพิ่มอีกคือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือที่บุคคลอื่นนิยมเรียกกันโดยทั่วไป ก็คือหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ นั้นย่อมนำมาให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้นๆ หรือเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น กลุ่มอาหารแปรรูป กลุ่มผ้าทอ กลุ่มปั้นหม้อแกะสลักครกหิน กลุ่มจักสาน กลุ่มปลาต้ม กลุ่มผักคอบขาว เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้ถ้ามีการจัดนิทรรศการต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยา ทางจังหวัดจะนำมาให้แสดงสินค้าเพื่อเป็นการโฆษณาสินค้า หมู่บ้านเพื่อที่จะให้นักท่องเที่ยวสนใจจะ

ได้ติดต่อหรือเข้าไปเยี่ยมชมได้ ถือว่าเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้และสร้างความเข้มแข็งจะทำให้ชุมชนนั้นมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองและส่งเสริมให้สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนหลังฤดูทำนาและเพื่อไม่ให้คนในชุมชนไปทำงานที่อื่น หรือจังหวัดอื่น ให้หันมาทำงานที่จังหวัดหรือชุมชนของคนต่อไป

ภาพที่ 7 ผลิตภัณฑ์ ที่วางจำหน่าย